

Tipovi zadataka u nastavi jezika – bodovanje zadataka

U jednome od prethodnih brojeva *Hrvatskoga jezika* pisali smo o tipovima zadataka u nastavi jezika navodeći primjere zadataka u kojima se provjerava pisanje glasova *č* i *ć*. Ne treba ponavljati da se taj pravopisni sadržaj smatra temeljnim pitanjem i pismenosti i opće kulture (uz nezaobilazno pisanje odraza jata *ije/je*).

Je li pisanje glasova *č* i *ć* doista takav problem?

Prema novijim istraživanjima o redosljedu čestoće fonema/grafema (Gazdić-Alerić, Alerić, Bekavac; 2010.) glasovi *č* i *ć* nalaze se među rjeđim glasovima:

„Redosljed čestotnosti fonema/grafema, od onog s najvećom čestotnošću do onog s najmanjom, u Maretićevu, Škarićevu, istraživanju D. Vuletić i istraživanju provedenom u našem korpusu jest ovaj (glasovi *č* i *ć* podcrtani su za ovaj tekst):

Maretić: e, a, i, o, j, s, n, u, d, v, t, r, m, k, p, l, g, b, š, z, č, ć, lj, h, ž, nj, c, đ, dž, f
Škarić: a, i, e, o, n, s, r, t, u, j, m, d, v, k, l, p, z, g, c, b, š, č, ć, h, lj, nj, ž, đ, f, dž
Vuletić: a, i, e, o, n, t, s, r, j, m, d, u, k, l, v, p, b, š, g, z, č, c, ć, ž, h, lj, nj, f, đ, dž
Korpus: a, i, o, e, n, r, t, s, u, j, k, v, d, m, p, l, z, g, b, č, c, š, ć, nj, h, lj, ž, f, đ, dž.”

Autori ovoga istraživanja zaključuju da je mala čestoća pojave fonema/grafema *č* i *ć* činjenica koju treba isticati pri oblikovanju ishoda u nastavi i u samome planiranju oblikovanja nastavnih jedinica koje obuhvaćaju taj sadržaj. Sljedeća je činjenica da postoji i ograničen broj riječi koje u sebi imaju foneme/grafeme *č* i *ć* i da treba oblikovati korpuse riječi prema obrazovnim razinama ili prema razredima koji bi ušli u programe.

S obzirom na taj prijedlog, prvi je naš savjet da se na početku planiranja testa odabere određeni fond riječi s glasovima *č* i *ć*. Ako znate ili pretpostavljate da učenik zna pisati riječi poput *mačka*, *kuća*, *ushićenje*, onda nema smisla ponavljati ih na razini na kojoj se trenutačno nalazite. Međutim, to ne isključuje mogućnost da neke od već naučenih riječi uključite u ponavljanje kako biste potvrdili svoju pretpostavku. Za ovaj članak odabrali smo korpus od sto riječi koje imaju glasove *č* i *ć*.

Razina je početna srednjoškolska. Na tome korpusu pokazat ćemo kako načini oblikovanja zadataka i bodovanje mogu utjecati na riješenost i na ocjenu. U svakome

testu zamišljeni učenik nije znao pravilno napisati samo četiri od zadanih sto riječi, koliko je bilo najavljeno za test.

Vrste zadataka

U radu se analiziraju zadatci višestrukoga izbora, zadatci upisivanja traženih slova i zadatci ispravljanja pogrešno napisanih riječi.

1. Zadatci višestrukoga izbora

Ovaj tip zadataka vrlo je čest u svim testovima, ali u našoj nastavnoj praksi nije čest u provjeri pisanja glasova *č* i *ć*.

Ako sto odabranih riječi rasporedimo u zadatke zatvorenoga tipa, dobit ćemo 25 zadataka.

Primjerice:

Zaokruži pogrešno napisanu riječ.

- a) agnostički
- b) dizaličar
- c) ljubičast
- d) nemočan

U tih 25 zadataka po jedan je odgovor točan, odnosno pogrešno je napisana po jedna riječ u zadatku, a ukupno 75 riječi točno je napisano. Ako zamišljeni učenik napravi četiri pogreške, on će ostvariti 21 bod od mogućih 25.

2. Zadatci upisivanja traženih slova

Za ovaj tip zadataka svakako je važan kontekst, tako da je i postavljanje zadatka složenije, odnosno ono zahtijeva stavljanje odabranih riječi u logičan i razumljiv kontekst.

Upiši č ili ć.

Svaki po___etak je težak. Njihova petero___lana ekipa ___vrsto je odlu___ila osvojiti taj vrh.

.....
 agnostički, antički, bašćanski, bezvučan, brijač, brijačnica, cvjetić, cvrčati, Čakovec, čembalo, čep, čepić, čestica, četka, čio, čokolada, čopor, čovječan, čučati, čuđenje, čvrst, ćelav, Ćićarija, ćud, ćudljiv, Delničanin, dizaličar, dobričina, dobročinitelj, doličan, fučkati, glasač, gonič, gorčina, Gračac, grakčući, grč, Grčka, isplaćivati, ispraćati, ispričnica, išćuškati, izopćiti, izračun, jačina, zakoračiti, kći, keramičar, kipući, klasičar, klizačica, kočija, kopča, kovčeg, krščanin, ljubičast, mačka, mećava, mišić, mračan, mučenik, mučkati, natječaj, nedonošče, nemočan, običan, očaran, očekivati, oči, očnjak, odlučiti, pčela, peteročlan, plamičak, plemićki, plivač, početak, poetičan, polovičan, polubrača, prenočište, pučina, računalo, ranč, Roč, roščić, sačmarica, tekućica, trčati, učinkovit, unovačiti, ušće, večera, vrebajući, začarati, zamijećen

Od naših stotinu riječi učenik bi morao u svih stotinu riječi napisati grafem *č* ili *ć* i svaka bi riječ nosila jedan bod, što bi ukupno u testu bilo sto bodova. Naš zamišljeni učenik napravio je četiri pogreške i ostvario 96 bodova.

3. Zadatci zaokruživanja pogrešno napisanih riječi

Za ovaj tip zadatka u prošleme smo članku definirali dva moguća načina oblikovanja zadatka:

Zaokruži pogrešno napisane riječi.

Ono troje sjedi u mračnoj kući pod čadavim gredama: na kladi uz vatru Frane, za niskim stolom miješa kašu za večeru Mara, a na kovčegu uza zid čući, vrebajući kao divlja mačka, slaboumna kći.

(V. Kaleb, *Gost*)

Zaokruži pogrešno napisane riječi.

zakoračiti, gonić, iščuškati, sačmarica, grakčući, plamićak, roščić, zamijećen

To je za bodovanje najsloženiji tip zadatka zbog načina na koji je postavljen. Naime, u zadatku se traži da učenik zaokruži pogrešno napisane riječi. Ako doista bodujemo samo riječi koje su pogrešno napisane, onda će se naš korpus od stotinu riječi razdvojiti na određeni postotak pogrešno i točno napisanih riječi. Ako stavimo da omjer bude jednak, onda će biti 50 pogrešno napisanih riječi i naš će zamišljeni učenik s četiri pogreške ostvariti 46 bodova od 50 mogućih. No, tu počinju problemi u bodovanju zadatka toga tipa.

Ovako bi izgledao točno riješen zadatak takvoga testa (od osam riječi četiri su bile pogrešno napisane i ovaj zadatak nosi četiri boda):

zakoračiti, gonić, iščušhati, sačmarica, grakčući, plamićak, roščić, zamijećen

✓

✓

✓

✓

Problem je u tome što će učenik možda prepoznati samo neke pogrešno napisane riječi, ali pogrešno će zaokružiti i točno napisane riječi. Evo takva primjera (zadatak nosi četiri boda):

zakoračiti, gonić, iščuškati, sačmarica, grakčući, plamićak, roščić, zamijećen

?

✓

??

✓

✓

✓

U postavljenome zadatku samo su tri točna odgovora od tražena četiri, ali ima i pogrešnih odgovora, a jedna tražena riječ nije prepoznata.

Kako to bodovati? Vrlo teško ako se pretpostavi da učenik dobiva četiri boda za četiri tražene riječi. Ako uvedemo negativne bodove, to će biti dva negativna boda za pogrešno zaokružene riječi i još jedan negativni bod za neprepoznatu pogrešku (?). Na kraju će to izgledati ovako: $3 - 2 - 1 = 0$; od četiri moguća boda učenik neće dobiti nijedan bod iako je nešto i točno odgovorio. Najjednostavnije je rješenje da svaka riječ nosi jedan bod. Učenik će dobiti bod i za točno napisanu riječ jer je prepoznao da je točno napisana i nije ju zaokružio, što je jednako važno kao i da prepozna pogrešno napisanu riječ. Tako će na prethodnome zadatku to izgledati ovako (zadatak nosi osam bodova):

zakoračiti, gonić, iščušhati, sačmarica, grakčući, plamićak, roščić, zamijećen

x ✓ x ✓ ✓ ✓ ✓ x

Učenik je na ovome zadatku dobio pet bodova. Jasno je kolika je to razlika u odnosu na prethodni način bodovanja u kojemu je ostvario nula bodova.

Zamišljeni učenik s četiri pogreške u ovome testu od sto riječi/bodova ostvarit će 96 bodova.

Zaključno, učenik će na prvome testu dobiti vrlo dobar (21/25), na drugome i trećemu odličan (96/100). Posve je jasno da su zadatci zatvorenoga tipa vrlo neprikladni za ispitivanje ovoga gradiva i neće dobro izmjeriti znanje, što je u konačnici svrha testa. Zadatci prepoznavanja pogrešaka i samostalnoga upisivanja slova mogu dobro izmjeriti znanje ako se prikladno buduju.

Preporuka je da se odabrani korpus riječi razdvoji na niz zadataka drugoga i trećega tipa, odnosno na zadatke upisivanja traženih slova i zadatke ispravljanja pogrešno napisanih riječi.

Umetni é ili é.

U _____ arobnome gradu živio je velik i mo _____ an _____ arobnjak. Imao je _____ arobní štapi _____ . Tim je štapi _____ em mogao pretvoriti žabicu u sloni _____ a, a rup _____ u ze _____ a.